

Evaluatie Centrumregeling Limesamenwerking

UNESCO Werelderfgoed

Vastgesteld in de Stuurgroep Nederlandse Limes Samenwerking op 16 november 2023

De colleges van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland hebben in de vergaderingen van 12 januari 2021 (Zuid-Holland), 9 maart 2021 (Utrecht) en 26 maart 2021 (Gelderland) besloten dat zij de Limesamenwerking wensten vorm te geven in de bestuursrechtelijke samenwerkingsvorm van een Centrumregeling op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Provinciale Staten van de drie provincies hebben daartoe toestemming gegeven op grond van artikel 40, tweede lid, van de Wgr.

De drie provincies wensten na inschrijving van de Neder-Germaanse Limes op de Werelderfgoedlijst gezamenlijk als siteholder op te treden voor het Werelderfgoed, zodanig dat de uitzonderlijke universele waarde ervan behouden blijft en uitgedragen wordt, in lijn met het Werelderfgoed-verdrag. De samenwerking in de Centrumregeling biedt continuïteit voor wat betreft bestuurlijk commitment en financiën. Utrecht treedt op als centrumprovincie en heeft mandaat binnen het vastgestelde budgettair kader besluiten te nemen, maar de andere provincies hebben geen wettelijke bevoegdheden overgedragen in het kader van de ruimtelijke ordening en de archeologische monumentenzorg.

Voor de uitvoering van deze regeling is een Stuurgroep gevormd, waarin de drie gedeputeerden met erfgoed in hun portefeuille zitting hebben. De directeur van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en afgevaardigden van drie gemeenten nemen als adviserend lid deel aan de Stuurgroep. De Stuurgroep monitort de uitvoering van de taken die voortvloeien uit de Werelderfgoed-status en besluit over strategische vraagstukken die de Neder-Germaanse Limes raken. Daartoe behoren in ieder geval het vaststellen van rapportages aan UNESCO, het managementplan, de meerjarenbegroting, het jaarlijkse uitvoeringsprogramma en de jaarlijkse financiële verantwoording.

De Centrumregeling geldt voor onbepaalde tijd en uittreding is in ieder geval tot en met 2027 niet mogelijk. Wel is afgesproken dat de regeling voor eind 2023 wordt geëvalueerd en dat de uitkomst daarvan wordt voorgelegd aan de colleges van Gedeputeerde Staten.

Het Programmteam heeft de evaluatie van de Centrumregeling meegenomen in de evaluatie van de Limesamenwerking ter voorbereiding op het concept Beleidskader 2024-2027. Daarbij is tevens onderzocht of de recente wijziging van de Wgr om aanpassing van de Centrumregeling vraagt.

De uitkomst van dat proces is dat er geen aanleiding is om de Centrumregeling aan te passen. De huidige samenwerking tussen de provincies in dit kader verloopt goed. Het enige discussiepunt was de bepaling dat financiële overschotten of tekorten binnen de vierjaarlijkse begrotingsperiode worden verrekend met de provinciale bijdragen het jaar daarop (artikel 11, tweede lid). Dit levert namelijk in relatie tot de begrotingsregels over financiële lastneming een lastig te managen situatie op. Over dit artikel is juridisch advies ingewonnen, en daaruit bleek dat de Stuurgroep dit op kan lossen door het beschikbare budget voor het volgende jaar te wijzigen, als zij daarvoor een goede reden ziet. Daarmee was dit vraagstuk opgelost.

Ook wat betreft de eventuele aanpassing van de Centrumregeling aan de gewijzigde Wgr is juridisch advies ingewonnen. De conclusie was dat het grootste deel van de wetswijziging specifiek betrekking heeft op drie andere soorten gemeenschappelijke regelingen, namelijk het openbaar lichaam, de bedrijfsvoeringsorganisatie en het gemeenschappelijk orgaan.

De volgende drie wijzigingen zijn wel van toepassing op de Centrumregeling:

1. De bevoegdheden van Provinciale Staten bij oprichting of wijziging worden iets ruimer, doordat de mogelijkheid wordt toegevoegd dat PS een zienswijze indient voorafgaand aan het besluit. Deze verruiming dient of in de regeling zelf op te worden genomen, of er dient naar te worden verwezen. In de Limes-regeling is de bevoegdheid van de Staten al ruimer dan eerder wettelijk verplicht was. De zienswijzeprocedure staat er echter niet expliciet in. Er wordt verwezen naar artikel 40 lid 2 van de Wgr waarin eerst de bevoegdheid van de Staten werd geregeld. Dit is veranderd naar artikel 40 lid 2 t/m 4. Als er om andere redenen voor gekozen wordt om de regeling aan te passen, is het goed om dit ook te wijzigen. De oude verwijzing, hoewel deze niet meer precies klopt, leidt echter niet tot onduidelijkheid over welke procedure van toepassing is. Het doorlopen van het wijzigingstraject alleen om deze reden, staat daarom niet in verhouding tot het belang van de wijziging.
2. De gewijzigde Wgr verplicht het opnemen van een bepaling over het evalueren van de regeling. Hierover is al een bepaling opgenomen, dus er wordt op dit punt al voldaan aan de nieuwe wet.
3. In de praktijk is gebleken dat het uittreden uit een regeling in veel gevallen niet voldoende is geregeld en er daarom moeilijke situaties kunnen ontstaan wanneer bij het proces van uittreden hier alsnog afspraken over moeten worden gemaakt. De wetswijziging ziet met name op de gevolgen van het uittreden uit rechtspersonen en stelt geen nieuwe eisen die specifiek op de Centrumregeling van toepassing zijn. Het kan echter wel aanleiding geven om opnieuw te kijken of de afspraken die in deze regeling zijn vastgelegd voldoende zijn om toekomstige problemen te voorkomen.

Op basis van de evaluatie van de Limessamenwerking en op basis van het juridisch advies over de gewijzigde Wgr ziet de Stuurgroep Nederlandse Limes Samenwerking geen reden de Centrumregeling Limessamenwerking UNESCO Werelderfgoed aan te passen.